

Dret Ambiental

Codi: 102835

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501915 Ciències Ambientals	FB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Isabel Pont Castejón

Correu electrònic: isabel.pont@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana que els alumnes tinguin uns coneixements bàsics en Dret. Tot i així, cada any es fa una petita introducció sobre les normes que són aplicables, la seva jerarquia, el règim competencial, i els diversos nivells judicials.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura es que l'estudiant conegui i sàpiga interpretar el règim jurídic bàsic aplicable al medi ambient i la sostenibilitat. Es tractarà especialment el Dret ambiental administratiu, que és una disciplina amb clars trets identificadors del dret públic, però que també té una incidència rellevant en el mon de l'empresa. Amb aquella finalitat, l'assignatura s'estructura en tres grans blocs temàtics. En el primer es tracta d'oferir una visió general de què s'entén actualment per Dret Ambiental, quines disciplines jurídiques conflueixen i de quina manera; Aquí és absolutament indispensable veure la rellevància del dret internacional del medi ambient així com del dret ambiental de la Unió Europea. També caldrà incidir en el dret dels ciutadans a disposar d'un medi ambient adequat pel desenvolupament de la persona i en el deure de conservar-lo i en l'obligació dels poders públics de vetllar per la utilització racional de tots els recursos naturals. Per això s'haurà de tractar el paper de l'Administració ambiental i el dels ciutadans en l'elaboració i execució del Dret Ambiental.

En el segon bloc s'estudiaran diversos mecanismes transversals, que tenen per finalitat garantir la participació dels ciutadans en els afers ambientals, prevenir els perjudicis al medi ambient, afavorir els sistemes voluntaris de qualificació o gestió ambiental, o establir la responsabilitat dels causants de danys ambientals, com l'accés a la informació ambiental, la responsabilitat per danys al medi ambient, el control integrat de la contaminació, les avaluacions d'impacte ambiental, l'etiquetatge ecològic i les auditories ambientals.

Per últim, el tercer bloc oferirà una visió general de quin es el règim jurídic aplicable a subsectors ambientals als quals habitualment s'atorga un tractament normatiu independent, tant pel que fa a la distribució competencial existent i grau de desenvolupament a nivell estatal, autonòmic i local, com a l'organització administrativa adoptada, a les normes actualment vigents, a la seva interpretació i al nivell d'aplicació que s'observa: la protecció dels espais naturals i de la biodiversitat, i protecció, gestió i ordenació del paisatge; el litoral, la costa i el medi marí; les aigües continentals; els residus i els sòls contaminats i la contaminació atmosfèrica, acústica i lumínica. Depenent del temps que es disposi es treballaran més o menys a fons.

Competències

- Analitzar i utilitzar la informació de manera crítica.
- Demostrar iniciativa i adaptar-se a problemes i situacions nous.
- Demostrar interès per la qualitat i la praxi de la qualitat.
- Demostrar un coneixement adequat i utilitzar les eines i els conceptes de les ciències socials més rellevants en medi ambient.
- Transmetre adequadament la informació, de forma verbal, escrita i gràfica, i utilitzant les noves tecnologies de comunicació i informació.
- Treballar amb autonomia.
- Treballar en equip desenvolupant els valors personals quant al tracte social i al treball en grup.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i utilitzar la informació de manera crítica.
2. Aplicar el principi de responsabilitat civil ambiental.
3. Definir els principis jurídics bàsics del dret ambiental.
4. Demostrar iniciativa i adaptar-se a problemes i situacions nous.
5. Demostrar interès per la qualitat i la praxi de la qualitat.
6. Distingir l'organització administrativa ambiental en diferents sectors.
7. Interpretar les principals lleis ambientals de Catalunya, Espanya i la UE.
8. Transmetre adequadament la informació, de forma verbal, escrita i gràfica, i utilitzant les noves tecnologies de comunicació i informació.
9. Treballar amb autonomia.
10. Treballar en equip desenvolupant els valors personals quant al tracte social i al treball en grup.

Continguts

Tema 1. Introducció al Dret. L'ordenament jurídic. Les fonts del dret. Els principis generals del dret. La interpretació del dret. Conceptes jurídics rellevants (persona física, persona jurídica, poders públics, Administració pública, sanció; negoci jurídic...)

Tema 2. Les Branques de l'ordenament jurídic. Dret públic: a) Dret Internacional públic; b) Dret Europeu; c) Dret Constitucional, d) Dret Administratiu, e) Dret Penal, f) Dret Financer i Tributari, g) Dret del treball; Dret privat: a) Dret civil, b) Dret mercantil; c) Dret Internacional Privat.

Tema 3. La protecció del medi ambient com objecte del Dret Introducció al Dret ambiental. El marc internacional de la protecció jurídica del medi ambient. La rellevància de l'ONU. Els tractats, programes i conferències més rellevants. Els principis i regles que informen la política i el dret del medi ambient forjats en l'àmbit internacional.

Tema 4. El Dret ambiental de la Unió Europea. La competència de la Unió Europea per a la protecció del medi ambient. Els objectius i els principis rectors de l'acció comunitària ambiental. L'estructura institucional europea ambiental. El finançament de les actuacions ambientals. Els programes d'acció en matèria ambiental. L'incompliment del dret ambiental europeu.

Tema 5. Marc constitucional, competencial i organitzatiu. La concepció constitucional i estatutària del medi ambient. La distribució territorial de competències. L'organització administrativa del medi ambient. Les entitats col·laboradores de l'administració. Dret penal ambiental. Responsabilitat ambiental. La limitació dels drets de propietat i de llibertat d'empresa per la protecció del medi ambient.

Tema 6. La informació, la participació ciutadana i l'accés a la justícia en la protecció del medi ambient. La responsabilitat per danys ambientals El dret dels ciutadans a participar en la protecció del medi ambient. El Conveni de *Aarhus* de 1998. La Llei estatal 27/2006, de 18 de juliol i les lleis de regulació de la transparència i de l'accés a la informació. L'accés a la informació mediambiental: subministrament actiu i passiu o a petició dels ciutadans. La participació. la informació mediambiental: subministrament actiu i passiu o a petició dels ciutadans. La participació ciutadana i de grups en l'elaboració i execució del Dret ambiental. L'acció popular en assumptes mediambientals. El contenciós ambiental. La responsabilitat per danys ambientals.

Tema 7. Les tècniques de regulació, limitació i control per la protecció del medi ambient. Mecanismes transversals: -L'avaluació d'impacte ambiental de projectes d'obres, instal·lacions i activitats. -L'avaluació ambiental de plans i programes o avaluació ambiental estratègica. -La policia industrial. La prevenció i el control ambiental de les activitats potencialment contaminants. El règim de les autoritzacions i llicències ambientals i de la comunicació ambiental; -Contractació Pública ecològica; Responsabilitat social Corporativa.

Tema 8. Les tècniques d'incentiu o foment. Les subvencions o ajuts públics ambientals. Els sistemes voluntaris de qualificació i de gestió ambiental. El distintiu de garantia de qualitat ambiental i l'etiqueta ecològica europea (Ecolabel). El sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS) i el sistema ISO

Tema 9. El règim jurídic sectorial aplicable a :

- La protecció dels espais naturals i de la biodiversitat, i protecció, gestió i ordenació del paisatge i de les espècies.
- La protecció del litoral i del medi marí
- La protecció de les aigües continentals
- Els residus i dels sòls contaminats
- qualitat de l'aire i contaminació atmosfèrica
- canvi climàtic.
- La contaminació acústica i la contaminació lumínica

Tema 10. Integració del dret ambiental en polítiques i actuacions sectorials. Alimentació (malbaratament alimentari); sector forestal; sector pesquer, sector agrícola; habitatge; mineria; transport; energia.

Metodologia

La docència de l'assignatura és compartida entre dos professors.

En tots els temes s'aportarà documentació variada sobre els aspectes més significatius en la matèria que han incidit en la conformació d'un Dret del Medi Ambient, invocable i protegible per part dels agents públics.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Dret Ambiental	50	2	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
Pràctica de caire extern	10	0,4	
Resolució de casos pràctics	25	1	
Tipus: Autònomes			

Elaboració de treballs	30	1,2
Estudi de la matèria	30	1,2

Avaluació

1. En tots els temes es facilitarà als estudiants -directament a classe o per mitjà del campus virtual- documentació diversa (p.e. esquemes, normes, resolucions judicials significatives, informacions periodístiques, informes, etc).
2. Periòdicament, els estudiants realitzaran exercicis, treballs i pràctiques sobre els temes objecte d'estudi. La seva entrega és obligatòria. Els exercicis, treballs i pràctiques entregades i el seu comentari oral a classe equivalen a un 20 % de la nota final (2 punts). Els estudiants que no entreguin algun o la totalitat d'exercicis solament podran obtenir com a nota final la resultant de l'examen i dels treballs i exercicis avaluats positivament.
3. Els estudiants hauran de superar dos exàmens parcials. L'estudiant que suspengui un examen parcial s'haurà d'examinar de la part corresponent el dia de la recuperació. La nota dels exàmens parcials equival a un 80 % de la nota final (8 punts): 40 %-40 %
4. Els exercicis, treballs i pràctiques, equivalents a un 20 % de la nota final, **NO SERAN RECUPERABLES**. NO hi haurà la possibilitat de que, per ampliar la nota final dels exàmens, els estudiants realitzin algun treball o exercici.
5. Per participar a l'examen de recuperació, l'estudiant ha d'haver estat prèviament avaluat en els exàmens parcials. I haurà d'haver obtingut, de mitjana, una qualificació igual o superior a 2,5 (sobre 10).

Per poder assistir a la recuperació, l'alumne ha hagut d'haver estat avaluat prèviament d'activitats d'avaluació continuada que equivalguin a 2/3 de la nota final.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació de la qualificació d'un acte d'avaluació (p.e. còpia, plagi), es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final	40%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Examen parcial	40%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
exercicis i pràctiques	20%	0	0	9, 10

Bibliografia

A) bibliografia obligatòria

Seran mencionades pel professor/a amb uns dies d'antelació de cara a la sessió següent

B) Bibliografia recomanada

S'ofereixen a continuació, a títol exemplificatiu, referències d'obres de dret intern; internacional i europeu que es consideren rellevants. També s'incorpora un apartat de webgrafia.

I. Dret Intern ambiental

- ALONSO GARCÍA, Enrique. y LOZANO CUTANDA, Blanca. (Dir.), *Diccionario de Derecho Ambiental*, Iustel, Madrid, 2006.
- ALONSO GARCIA, Enrique, ORTEGA ALVAREZ Luis. *Tratado de derecho ambiental, Tirant lo Blanch, 2013*
- ARANA García, Estanislao; Torres López, María Asunción, *Derecho Ambiental*.3ed. Tecnos 2018
- AUDIVERT ARAU, Rafael.,*Régimen jurídico de la etiqueta ecológica, Cedecs, Barcelona, 1996*
- BETANCOR RODRÍGUEZ, Andres., *Derecho Ambiental, la Ley, 2014.*
- CAMPINS ERITJA, Mar. *et al (PONT CASTEJON, Isabel).*,*Environmental Law in Spain*, Kluwer Law, 2nd ed. 2014-
- CASADO CASADO, Lucía. i FUENTES i GASÓ, Josep Ramon., *Medi ambient i ens locals*, Cedecs, Barcelona, 2008-
- CASADO CASADO, Lucía. i PONT CASTEJÓN, Isabel., "La elasticidad de las competencias normativas en materia ambiental: querer es poder", a *El derecho administrativo en el umbral del siglo XXI:homenaje al profesor Dr. D. Ramón Martín Mateo*, Madrid, 2000.
- ESTEVE PARDO, José., *Derecho de Medio Ambiente*, Marcial Pons, 4a .Ed. 2017
- FERNANDEZ de GATTA, Dionisio, *Sistema jurídico Adiministrativo de protección del medio ambiente*, Editorial: Ratio Legis, 9ª ed 2020
- LAVILLA ROVIRA, Juan Jose., MENÉNDEZ ARIAS, Maria José., (coord.) (PONT CASTEJON), *Todo sobre el Medio Ambiente* , Praxis, Barcelona, 1996.
- LOPEZ RAMON, Fernando coord (et al. Post 2021) (coord), Observatorio de Políticas Ambientales (edición anual).
- LOZANO CUTANDA, Blanca., *Derecho Ambiental Administrativo*, 11ª ed. LA LEY, Madrid, 2011.
- LOZANO CUTANDA, Blanca. (Directora), LAGO CANDEIRA, Alejandro. y LÓPEZ ÁLVAREZ, Luis Felipe., *Tratado de Derecho Ambiental*, Ediciones CEF, Madrid, 2014.
- LOZANO CUTANDA, Blanca., y ALLI TURRILLAS, Juan Cruz., *Administración y Legislación Ambiental*, Dykinson, Madrid, 11 ed. 2020
- Martín Mateo, Ramón., *Tratado de Derecho Ambiental*, Trivium, Madrid, 4 Vols; MARTÍN MATEO, Ramón., *Manual de Derecho Ambiental*, Aranzadi, Navarra, 3a. Ed. 2005
- NIETO MORENO, Juan Emilio., *Elementos estructurales de la evaluación ambiental de planes y programas*, Aranzadi, 2011.
- ORTEGA ÁLVAREZ, Luis., ALONSO GARCÍA, Consuelo y VICENTE MARTÍNEZ, Rosario de., *Tratado de Derecho Ambiental*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2013
- PONS CÀNOVAS, Ferran., "*Intervención pública en la actividad privada para la protección ambiental. Limitaciones a los derechos de propiedad y de libertad de empresa*", a *Diccionario de Derecho Ambiental*, Enrique Alonso García y Blanca Lozano Cutanda (Directors), Iustel, Madrid, 2006. pp. 778 a 789.

- PONS CÀNOVAS, Ferran., "Puertos, urbanismo y medio ambiente", a *Obras públicas, urbanismo y medio ambiente*, Fernando López Ramón y Víctor Escartín Escudé (Coords.), Marcial Pons, 2013.
- PONT CASTEJÓN, Isabel., "El procedimiento administrativo de autorización de vertidos a aguas continentales ante el reto de una Administración hidráulica eficaz", a *Revista Aranzadi de derecho ambiental*, núm. 5, 2004, pp. 15 a 36.
- PONT CASTEJÓN, Isabel. "Un nuevo reto en materia competencial: Estado y Comunidades Autónomas ante las exigencias del Protocolo de Kyoto", a *Los retos de la aplicación del protocolo de Kyoto en España y Canadá*, Mar Campins Eritja (Coord.), 2005.
- PONT CASTEJÓN, I., "Medio Ambiente" a *Derecho Administrativo Práctico*, Tirant lo Blanch, Valencia, 1997, pp. 303-331.
- PONT CASTEJÓN, Isabel. i CAMPINS ERITJA, Mar., (Coord.), *Perspectives de Dret Comunitari Ambiental*, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1997.
- CAMPINS, M; CASADO, L; NIETO, J.E; PIGRAU, A; PONT, I; *Environmental Law in Spain*, WolterKluwers-kluwer Law International, The Netherlands, 2014
- TORRES LÓPEZ, Maria Asunción. y ARANA GARCÍA, Estanislao. (Directors), *Derecho Ambiental*, Tecnos, Madrid, 3a.ed 2018

II) Dret Internacional i Europeu del Medi Ambient

- BIRNIE, P.W.-BOYLE, A.E., REDGWELL, C., *International Law and Environment*, 3a ed. Oxford University Press, 2009. (updated -Fourth Edition- in 2021)
- BROWN WEISS, E. (Edited), *Environmental Challenge and International Law*, The United Nations University Press, 1992.; *International Environmental Law, Second Edition (Casebook) 2nd Edition*, 2006
- CLÉMENT, Marc. *Droit européen de l'environnement. Jurisprudence commentée*, ed, Larcie, 4ème édition 2021
- DE SADELEER Nicolas. *EU environmental law and the internal market*. Oxford: Oxford University Press, 2014
- FAJARDO, Teresa. *La política exterior de la Unión Europea en materia ambiental*, Tecnos, 2005
- JANS, Jan ; Hans H.B. Vedder; *European Environmental Law*, Europa law Publishing (Fourth Edition) 2012
- JUSTE RUIZ, J., CASTILLO DAUDÍ, M., *la protección del medio ambiente en el ámbito internacional y en la Unión europea*, Tirant lo Blanc, Valencia, 2014
- HAIGH, Nigel, *EU Environmental Policy: Its journey to Centre Stage*. 2016.
- Kingston, Suzanne; Heyvaert Veerle; Čavoški, Aleksandra - *European Environmental Law*, Cambridge University Press 2017
- KISS, Alexandre., SHELTON, Dinah., *A Guide to International Environmental Law*, Martinus Nijhoff Publishers, 2007
- KRAMER, Ludwig. *EU Environmental Law*, Sweet and Maxwell, 8th ed. 2016
- KRAMER, Ludwig *Environmental Justice and European Union Law*, *Croatian Yearbook of European Law and Policy* 16, , December 2020,
https://www.researchgate.net/publication/348484000_Environmental_Justice_and_European_Union_Law
- LEE, Maria; *EU Environmental Law, Governance and Decision-Making*, 2nd Ed. 2014
- MACRORY (2014), *Regulation, Enforcement and Governance of Environmental Law*, 2nd edition Hart Publishing, Oxford

MACRORY et al. (2004), Principles of European Environmental Law. Europa Law Publishing.

-SANDS, Philippe. PEEL Jacqueline, Principles of International Environmental Law, Cambridge University Press, 4d Ed., Manchester/N.Y., 2018

2nd Edition: https://www.academia.edu/37547219/Philippe_Sands_Principles_of_International_Environmental_Law

THORNTON, James; GOODMAN, Martin, CLIENT EARTH 2017. Scribe Publications (May 11, 2017)

-VAN CARLSTER, Geert, EU Environmental Law, Elgar European Law series, 2017

III) Webgrafia de caràcter general útil per al nostre curs.

Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural <http://agricultura.gencat.cat/ca/inici/>

Ministerio para la Transición Ecológica y Reto Demográfico <https://www.miteco.gob.es/es/>

Official website European Union http://europa.eu/index_en.htm

Training Package on Principles of EU Environmental Law

<http://ec.europa.eu/environment/legal/law/principles.htm>

Summaries of the European environmental and climate change legislation

<https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/20.html>

European Commission (Environment) : https://ec.europa.eu/environment/index_en.htm

EU Environmental Law Training Package. https://ec.europa.eu/environment/legal/law/training_package.htm

<https://ieep.eu/understanding-the-eu/manual-of-european-environmental-policy>

European Environment Agency <http://www.eea.europa.eu>

PNUMA (United Nations Program for Environment <https://www.unep.org/>

European Court of Human rights <http://hudoc.echr.coe.int>

Council of Europe. "Manual on human rights and the environment"; Council of Europe Publishing 2012,

http://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DH_DEV_Manual_Environment_Eng.pdf

IEEP (Institut for European Environmental Policy) <https://ieep.eu/>

EEB (European Environmental Bureau) <https://eeb.org>

Programari

L'assignatura no exigeix un programari específic.